

CZĘŚĆ 3.

Andegaweni

KAROL I ROBERT	266
LUDWIK I WIELKI	274
MARIA I	279
KAROL II MAŁY	281

Karol I Robert

KRÓL WĘGIERSKI
1307–1342

Ojciec: KAROL MARTEL (MARTELL) ANDEGAWEŃSKI

Był najstarszym synem Karola II Andegaweńskiego zwanego Kulawym, króla Neapolu i tytularnego króla Jerozolimy, oraz zaślubionej mu królowny węgierskiej Marii, córki Stefana V (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1.). Urodził się na początku września (może 8.09) 1271, a między 8 a 31 stycznia 1281 w Wiedniu pojął za żonę Klemencję z Habsburgów (PONIŻEJ). W 1289 otrzymał tytuł księcia Salerno, a 12 września tegoż roku ojciec mianował go wikariuszem generalnym Królestwa Neapolu (Karol zrezygnował z tego urzędu 16 lutego 1294). Po śmierci króla węgierskiego Władysława IV Kuman (1290) został przez papieża ogłoszony dziedzicem korony św. Stefana, lecz faktyczne rządy przejął Andrzej III z bocznej linii Arpadów. W 1291 matka scedowała na Karola Martela prawa do tronu Węgier i od 20 marca 1292 tytułował się on „Karolem, królem Węgier”, nigdy jednak nie zdołał objąć na Węgrzech realnej władzy. Zmarł podczas zarazy 12 sierpnia 1295 w Neapolu i został pochowany w ufundowanej przez jego ojca kaplicy w katedrze neapolitańskiej. Po zniszczeniach, jakim uległ grobowiec Karola Martela i jego małżonki podczas trzęsienia ziemi w 1456, szczątki pary królewskiej przeniesiono do nowego sarkofagu.

Matka: KLEMENCJA HABSBURSKA

Była ona córką Rudolfa I, króla rzymsko-niemieckiego z dynastii Habsburgów, i jego pierwszej żony Anny (Gertrudy), córki Burcharda III, hrabiego Hohenberg; jej starszymi siostrami były żona króla Czech Wacława II (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 1.) i Katarzyna, żona księcia dolnobawarskiego Ottona III, krótkotrwałego króla Węgier Béli V (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 2.), natomiast jej bratankiem był król Czech Rudolf I Austriacki (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 2.). Na świat przyszła ok. 1262. Opracowania różnią się odnośnie daty

oraz przyczyny śmierci Klemencji: zmarła zatem albo w 1293 na skutek komplikacji po przebytych w lutym tego roku porodzie, albo podzieliła los małżonka i w ostatnich dniach sierpnia 1295 padła ofiarą zarazy szerzącej się w Neapolu. Została pochowana u boku Karola Martela w katedrze św. Januarego w Neapolu.

Siostry (1–2):

- 1 BEATRYCZE (ur. 1290, zm. 1354). Jej mężem został w 1296 JAN DE LA TOUR DU PIN ET DE COLIGNY, POD IMIENIEM JANA II DELFIN VIENNOIS (ur. ok. 1281, zm. 1319), z którym miała dwóch synów oraz córkę. Po śmierci małżonka została cysterką w Cîteaux, skąd w 1340 przeniosła się do opactwa Abbaye des Ayes.
- 2 KLEMENCJA (ur. 1293, zm. 1328). W 1315 poślubiła LUDWIKA X KŁÓTNIKĄ, KRÓŁA FRANCJI I NAWARRY (ur. 1289, zm. 1316), któremu urodziła pogrobowego syna, Jana I (ur. i zm. 1316), króla Francji i Nawarry.

*

Urodził się w 1288 w Neapolu jako najstarszy potomek Karola Martela i Klemencji Habsburskiej. Po śmierci ojca przejął po nim prawa sukcesyjne do korony węgierskiej oraz neapolitańskiej. 24 lutego 1297 został przez papieża Bonifacego VIII, zwierzchnika lennego Królestwa Neapolu, wykluczony z sukcesji neapolitańskiej, jednocześnie papież potwierdził jego roszczenia do korony św. Stefana. Po śmierci Andrzeja III, wiosną 1301 przybył na Węgry, został przez część panów okrzyknięty królem i koronowany przed 13 maja tego roku w Ostrzyhomiu (Esztergom) wykonaną specjalnie na tę okazję koroną. Mimo iż uznano go w Kroacji, realna władza na Węgrzech pozostawała w rękach króla czeskiego Wacława II i jego syna, a następnie księcia bawarskiego Ottona; oni też posiadali prawdziwe insygnia koronacyjne. W 1307 Bawarczyk został pojmany przez stronników Andegawena i niebawem zbiegł do rodzinnego księstwa, uwożąc ze sobą regalia. 10 października 1307 w Rakos i ponownie w grudniu tego roku w Peszcie Karol I Robert został obwołany królem Węgier i koronowany 15 czerwca 1309 w kościele Matki Bożej w Budzie przez arcybiskupa ostrzyhomskiego zastępczymi insygniami. W 1310 wykupił od oponenta klejnoty koronacyjne i przy ich użyciu został koronowany 27 sierpnia 1310 w tradycyjnym miejscu koronacji władców Węgier – bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.

Zmarł nagle 16 lub 17 lipca 1342 na zamku w Wyszegradzie (węg. Visegrád, niem. Plintenburg; w polskiej literaturze funkcjonuje także forma Wyszehrad, która jednak może być mylona z nazwą praskiego wzgórza) i spoczął w nekropoli władców węgierskich w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.

Małżonki Karola I Roberta:

1. Poślubiona w 1306, przypuszczalnie w Bytomiu:

MARIA BYTOMSKA

Była ona córką Kazimierza II, księcia bytomskiego z górnośląskiej linii dynastii Piastów, i jego żony Heleny, córki króla halickiego Lwa I Daniłowicza oraz królowny węgierskiej Konstancji (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1., BIOGR. BÉLI IV). Urodziła się przypuszczalnie w latach 1292–94 i po przybyciu na Węgry w 1306 została ukoronowana w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Zmarła 15 grudnia 1317 w Temesvárze (obecnie Timisvará w Rumunii) i spoczęła w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Jej małżeństwo pozostało bezdzietne (dawniejsze opracowania czyniły ją matką dwóch córek, Katarzyny i Elżbiety, jednak nowsze badania nad rodowodami Piastów i Andegawenów zakwestionowały ów pogląd jako całkowicie pozbawiony podstaw źródłowych).

2. Poślubiona w listopadzie (18.11?) 1318:

BEATRYCZE LUKSEMBURSKA

Była ona córką cesarza niemieckiego Henryka VII, rodzoną siostrą króla Czech Jana Ślepego (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3.). Urodziła się w 1305. Jej koronacja na królową węgierską miała miejsce między 12 a 17 listopada 1318 w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Zmarła podczas porodu ok. 11 listopada 1319 w Temesvárze (Timisvará) i została pochowana w katedrze w Nagyvárád (Wielki Waradyn, obecnie Oradea w Rumunii).

3. Poślubiona 6 lipca 1320 w bazylice w Székesfehérvár:

ELŻBIETA ŁOKIETKÓWNA

Była córką Władysława I Łokietka, króla Polski z kujawskiej linii dynastii Piastów, i jego żony Jadwigi, córki Bolesława Pobożnego, księcia wielkopolskiego oraz królowny węgierskiej Jolenty (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 4., BIOGR. BÉLI IV). Urodziła się w 1305 i po

przybyciu na Węgry 6 lipca 1320 została koronowana w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Na mocy postanowień zjazdu wyszehradzkiego (lato 1338 lub 1339) uznano w niej dziedziczkę korony polskiej, natomiast umowy sukcesyjne z Kazimierzem III Wielkim (1351 i 1355) wskazywały jej najstarszego syna Ludwika, jego męskich potomków i bratanka Jana spadkobiercami krakowskiego tronu. Po koronacji Ludwika I na króla Polski i jego rychłym powrocie na Węgry (1370) Elżbieta pozostała w ojczyźnie, sprawując tam regencję. Doprowadziła do nadania przez króla szlachcie polskiej nowych przywilejów i tym samym uznania swoich wnuczek prawowitymi sukcesorkami tronu polskiego (Koszyce, 1374). W 1375 złożyła urząd regentki i wyjechała na Węgry, gdzie otrzymała od syna w zarząd Kroację i Dalmację. Do Polski przybyła ponownie jako regentka w 1376 jednak wskutek zatargów Węgrów ze swojego otoczenia z Polakami w styczniu 1377 opuściła ojczyznę. Przyjechała tu jeszcze w 1378 lecz już w następnym roku, w związku ze śmiercią przewidzianej na tron wawelski królowny Katarzyny, została zmuszona do powrotu na Węgry, gdzie odebrała hołd panów polskich złożony nowej następczyni tronu krakowskiego, Marii. Zmarła 29 grudnia 1380 w Budzie i spoczęła w ufundowanym przez siebie klasztorze kłarysek tamże.

Dziecko Karola I Roberta i Beatrycze Luksemburskiej:

Urodzone ok. 11 listopada 1319 w Temesvár (Timisvár), umarło rychło potem i spoczęło zapewne obok matki w Nagyvárad.

Synowie Karola I Roberta i Elżbiety Łokietkówny (1–5):

- 1 KAROL. Urodził się w 1321 i zmarł w tym samym roku. Został pochowany w nekropoli władców węgierskich – bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.
- 2 WŁADYSŁAW. Urodził się on 1 października 1324 w Belgradzie, zmarł zaś ok. 24 lutego (z początkiem marca?) 1329. Został pochowany w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.
- 3 LUDWIK I WIELKI | s. 274
- 4 ANDRZEJ. Urodził się 30 listopada 1327. Po zawarciu małżeństwa z dziedziczką neapolitańskiego tronu w 1333 został wraz z nią kreowany księciem Kalabrii (oficjalny tytuł następcy tro-

nu Neapolu) i osiadł w swoim przyszłym królestwie. Od akcesji małżonki (1344) był tytułowany „królem Neapolu i Jerozolimy”, realnej władzy jednak nie sprawował. Zginął zamordowany na kilka dni przed planowaną koronacją, nocą z 18 na 19 września 1345 w klasztorze św. Piotra a Maiella w Awersie pod Neapolem, albo z rozkazu Karola z Durazzo (późniejszego króla Węgier Karola II), albo Ludwika z Tarentu (który po jego śmierci pojął za żonę owdowiałą Joannę), albo samej królowej. Pochowano go w kaplicy św. Ludwika przy katedrze św. Januarego w Neapolu, a w 1732 prochy przeniesiono w obręb murów katedry.

Żoną Andrzeja została 26 września 1333 w kościele św. Klary w Neapolu i ponownie podczas Wielkanocy 1342 w katedrze św. Januarego tamże:

JOANNA I ANDEGAWEŃSKA, kuzynka z bocznej linii Andegawenów, córką Karola, księcia Kalabrii, oraz jego drugiej żony Marii, córki Karola, hrabiego Valois etc. Urodzona w 1326 (lub ok. 1328), w 1333 wspólnie z Andrzejem została proklamowana księżną Kalabrii, rok później otrzymała tytuł księżnej Salerno. Po śmierci dziada, Roberta I Mądrego (młodszego brata protoplasty linii węgierskiej, Karola Martela, zob. s. 267), w 1344 została królową Neapolu oraz tytułarną królową Jerozolimy. Po śmierci Andrzeja jeszcze trzykrotnie wychodziła za mąż, dzieci jednak nie miała. 5 maja 1352 w katedrze św. Januarego w Neapolu została ukoronowana wspólnie z drugim mężem. W 1381 utraciła koronę na rzecz Karola z Durazzo (późniejszy król Węgier Karol II), z polecenia którego została uduszona w zamku San Fele – miało to miejsce w dniu 27 lipca (dawniejsza literatura podaje błędną datę 12 maja) 1382. Pochowano ją w kościele św. Klary (Santa Chiara) w Neapolu.

Syn Andrzeja i Joanny I:

KAROL MARTEL (MARTELL). Urodził się jako pogrobowiec 25 grudnia 1345 w Neapolu i od momentu narodzin nosił tytuł księcia Kalabrii. Po zajęciu Neapolu przez króla węgierski Ludwika I (1348) został wywieziony na dwór budański, gdzie zmarł 19 czerwca (może już 10 maja) 1348. Spoczął w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.

- 5 STEFAN. Urodził się 26 grudnia (może 20 sierpnia) 1332. W 1349 starszy brat Ludwik nadał mu Spisz (obecnie Szepes) oraz Szarysz (obecnie Sáros) w północnych Węgrzech, a następnie wyznaczył go zarządcą Siedmiogrodu. W 1351 Stefan został księciem Kroacji i Dalmacji, a w 1353 uzyskał pozostałą część Chorwacji – księstwo Sławonii. Z uwagi na bezdzietność Ludwika I był przez długi czas przypuszczalnym sukcesorem korony węgierskiej. Zmarł wskutek obrażeń po upadku z konia 9 sierpnia 1354 w Zagrzebiu i spoczął w nekropoli królewskiej w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.

Żoną Stefana została w styczniu 1351 w Budzie:

MAŁGORZATA BAWARSKA, córka Ludwika IV Bawarskiego, cesarza rzymsko-niemieckiego oraz księcia Górnej Bawarii z dynastii Wittelsbachów, i jego drugiej żony Małgorzaty, hrabiny Holandii, Zelandii i Hainaut, córki Wilhelma III Dobrego, hrabiego Holandii, Zelandii i Hainaut. Urodziła się w 1325. Po śmierci Stefana powróciła do Niemiec, gdzie przed 13 sierpnia 1358 wyszła za GERLACHA, HRABIEGO HOHENLOHE NA JAGTSBERGU, UFFENHEIM, SPECKFELD I ENTSEE OD 1384 (ur. ok. 1344, zm. 1392), syna Ludwika I, hrabiego Hohenlohe na Uffenheim i Entsee, i Elżbiety, córki Gerlacha I, hrabiego Nassau na Wiesbaden, Idstein i Weilburgu; małżeństwo pozostało bezdzietne. Małgorzata zmarła w 1374 (w Monachium?) i została być może pochowana w tamtejszej katedrze.

Dzieci Stefana i Małgorzaty Bawarskiej (A–B):

- A JAN. Urodził się w 1351. Księżę Dalmacji i Sławonii. Na zjeździe w Budzie w 1355 jego stryj król Ludwik I Wielki uzyskał od polskiego możnowładztwa obietnicę sukcesji korony polskiej dla siebie, swoich męskich potomków (których się jednak nigdy nie dochował) oraz bratanka, ten jednak zmarł w 1360. Miejsce jego pochówku nie jest znane.
- B ELŻBIETA. Urodziła się w 1353. Od śmierci brata w 1360 lub 1363 do czasu narodzin najstarszej córki Ludwika I w 1370 była jedyną spadkobierczynią dynastii Andegawenów na Węgrzech i kandydatką do korony św. Stefana. W październiku (ok. 20.10) 1370 poślubiła kuzyna z tarenckiej linii

Andegawenów – FILIPA II, OD 1364 KSIĘCIA TARENTU I ACHAI ORAZ TYTULARNEGO CESARZA KONSTANTYNOPOLA (ur. 1329, zm. Tarent 25.11.1374), syna z pierwszego małżeństwa Filipa I, księcia Tarentu i Achai oraz *de iure uxoris* tytularnego cesarza Konstantynopola, młodszego syna królowny węgierskiej Marii (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ. 1., BIOGR. STEFANA V); był on wcześniej żonaty z Tamarą Angeliną Komneną Dukainą, córką despoty epińskiego, i miał z nią kilkoro rychło zmarłych dzieci. Z Elżbietą dochował się syna, zmarłego w dzieciństwie. Po ślubie Elżbieta otrzymała od męża wyspę Korfu na Morzu Jońskim (Grecja), a po jego śmierci (1373) powróciła na Węgry. Zmarła po 1380 i spoczęła zapewne w katedrze św. Katalda w Tarencie.

Pozamałżeński syn Karola I Roberta:

Z nieznaną bliżej kobietą z wyspy Csepel na Dunaju:

KOLOMAN. Urodził się w 1316 lub 1317. Od młodości przeznaczony był do kariery kościelnej, w 1332 był już kantorem w Nagyvárád (Wielki Waradyn, obecnie Oradea w Rumunii), a 14 maja 1337 został wybrany biskupem Győr (niem. Raab). Zmarł przed 27 stycznia 1376, kiedy to papież Grzegorz XI wyznaczył na stolec biskupi w Győr Piotra, dotychczasowego biskupa Bośni.

Ludwik I Wielki

KRÓL WĘGIERSKI
1342–1382

Ojciec: KAROL I ROBERT | s. 266

Matka: ELŻBIETA ŁOKIETKÓWNA | s. 269

Rodzeństwo: BIOGR. KAROLA I ROBERTA

*

Urodził się 4 lub 5 marca 1326 w zbudowanym przez ojca zamku w Wyszegradzie (węg. Visegrád, niem. Plintenburg). Węgrzy nadali mu przydomek WIELKIEGO, natomiast w polskiej historiografii figuruje jako LUDWIK WĘGIERSKI. Po śmierci ojca 16–17 lipca 1342 odziedziczył tron Węgier i został koronowany 21 lipca tegoż roku w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. W 1348 i 1350 zajął przejściowo Neapol, usuwając stamtąd królową Joannę I i uwożąc na węgierski dwór jej syna, a swojego bratanka Karola Martela (ZOB. W BIOGR. KAROLA I ROBERTA). Na mocy umów sukcesyjnych zawartych w 1351 oraz w 1355 w Budzie z Kazimierzem Wielkim uzyskał dziedziczenie tronu polskiego dla siebie, swoich ewentualnych męskich potomków oraz kolejnego bratanka, Jana (W BIOGR. KAROLA I ROBERTA). Po śmierci ostatniego Piasta (5.11.1370) przybył pośpiesznie do Krakowa i 17 listopada 1370 został koronowany w katedrze wawelskiej. Niebawem powrócił na Węgry, regencję w Polsce powierzając swojej matce, a później księciu Władysławowi Opolczykowi. Aby zapewnić tron krakowski jednej ze swoich córek, 17 września 1374 w Koszycach wydał nowe przywileje dla polskiej szlachty. Zmarł po dłuższej chorobie (przypuszcza się, że mogła to być gruźlica, trąd lub kiła) nocą z 10 na 11 września 1382 na zamku w Nagyszombat (obecnie Trnawa na Słowacji) i spoczął w bazylice w Székesfehérvár, we wzniesionej przez siebie kaplicy św. Katarzyny.

Małżonki Ludwika I:

1. Poślubiona w 1345 w Budzie:

MAŁGORZATA LUKSEMBURSKA

Była córką Karola I, króla Czech i cesarza rzymsko-niemieckiego pod imieniem Karola IV (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3.). Urodziła się 24 maja 1335 na zamku praskim i po przybyciu na Węgry została prawdopodobnie zgodnie z tradycją ukoronowana jeszcze przed zaślubinami w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Zmarła bezdzietnie we wrześniu 1349 podczas epidemii dżumy i została zapewne pochowana w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.

2. Poślubiona 20 czerwca 1353 w Budzie:

ELŻBIETA BOŚNIACKA

Była ona jedynym dzieckiem Stefana II, bana Bośni z dynastii Kontromanićów, syna księżniczki serbskiej Elżbiety, po matce wnuczki Katarzyny, królowny węgierskiej (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1., BIOGR. STEFANA V), oraz jego żony Elżbiety, córki Kazimierza III, księcia inowrocławskiego i gniewkowskiego z kujawskiej linii Piastów. Urodziła się ok. 1340 i po przyjeździe na Węgry w 1353 została ukoronowana w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár. Od momentu krakowskiej sakry małżonka (1370) posługiwała się także tytułem królowej Polski, choć nigdy w Polsce nie była i nie została tam koronowana. Po śmierci męża (1382), wbrew wcześniejszym umowom, doprowadziła do sakry starszej córki Marii na króla Węgier i objęła w jej imieniu regencję, na Wawel natomiast została wprowadzona młodsza z królewien Jadwiga (1384). W 1385 król neapolitański Karol III z Durazzo zajął Budę i odsunął od władzy Marię i jej matkę (ZOB. BIOGR. KAROLA II MAŁEGO). W lutym 1386 został on zgładzony w wyniku spisku zawiązanego z inspiracji Elżbiety, niemniej pozycja królowej matki była wciąż słaba. Latem 1386 zwolennicy zamordowanego Karola dokonali zamachu stanu i pojmali regentkę wraz z królową Marią. Krótko przed 15 stycznia 1387 w zamku Nowy Grod nad Adriatykiem została ona z ich rozkazu uduszona na oczach córki. W lutym tego roku pochowano ją w kościele św. Chrysogoma w Zadarze, skąd jeszcze w 1387 ciało przewieziono do Székesfehérvár i złożono w kaplicy św. Katarzyny w bazylice Panny Marii.

Córki Ludwika I i Elżbiety Bośniackiej (1–3):

- 1 KATARZYNA. Urodziła się z początkiem lipca 1370 (na zamku w Budzie). W 1374 w Koszycach jej ojciec nadał polskiej szlachcie nowe przywileje w zamian za uznanie praw do korony jednej ze swoich córek; choć imię przyszłej królowej polskiej nie zostało wówczas wymienione, hołd złożono właśnie Katarzynie. Na jej męża przeznaczono LUDWIKĄ, KSIĘCZCĄ ORLEAŃSKĄ, młodszego syna króla Francji Karola V z dynastii Walezjuszy, do ślubu jednak nie doszło z powodu przedwczesnej śmierci królowej, która zmarła w końcu 1378. Spoczęła w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár.
- 2 MARIA I | s. 279
- 3 JADWIGA. Urodziła się między 3 października 1373 a 18 lutego 1374 na zamku w Wyszegradzie (Visegrád, Plintenburg). Dnia 15 czerwca 1378 w Haimburgu zawarła śluby dziecięce (*sponsalia de futuro*) z WILHELMEM ZWANYM UPRZEJMYM I AMBITNYM, KSIĘCIEM AUSTRIACKIM NA STYRII I KARYNTII, który ostatecznie zaślubił jej dalszą kuzynkę Joannę II, królową Neapolu (ZOB. BIOGR. KAROLA II MAŁEGO). Po śmierci króla Ludwika i koronacji Marii I na króla Węgier (1382), Elżbieta Bośniacka obiecała panom polskim przekazanie tronu polskiego Jadwidze i jej niezwłoczne przysłanie do Krakowa, niemniej, pragnąc samodzielnie wywierać wpływ na sprawy polskie, przez dwa lata zwlekała z wypełnieniem przyrzeczenia. Ostatecznie Jadwiga przybyła do Polski w 1384, po czym 15 października w katedrze św. Stanisława i Wacława na Wawelu w Krakowie została koronowana na królową Polski. Jej mężem został poślubiony 18 lutego 1386 w katedrze wawelskiej WŁADYSŁAW II JAGIEŁŁO, WIELKI KSIĄŻĘ LITEWSKI W LATACH 1377–92, KRÓL POLSKI OD 1386 (ZOB. ROZDZIAŁ III., CZĘŚĆ 1., BIOGR. WŁADYSŁAWA I JAGIELLOŃCZYKA). Po śmierci starszej siostry (1395), na mocy postanowień zjazdu koszyckiego z 1383, Jadwiga przyjęła tytuł dziedziczki Węgier. Z jej małżeństwa z Jagiełłą przyszła na świat córka, Elżbieta Bonifacja (ur. i zm. 1399). Zmarła wskutek gorączki płożowej 17 lipca 1399 na zamku wawelskim w Krakowie i została pochowana wraz z córką w katedrze wawelskiej. 27 czerwca 1997 Jan

Paweł II dokonał kanonizacji królowej, przy czym jej prochy przeniesiono do relikwiarza umieszczonego poniżej osławionego cudami czarnego drewnianego krucyfiks z XIV w.

UWAGA: Według starszych opracowań, najstarszą córką Ludwika I i Elżbiety Bośniackiej była MARIA, urodzona w 1365 i zmarła rok później. Istnienie tej córki pary królewskiej odrzuca nowsza literatura (S.A. Sroka).

Maria I

KRÓLOWA WĘGIERSKA
1382–1385, 1386–1395

Ojciec: LUDWIK I WIELKI | s. 274

Matka: ELŻBIETA BOŚNIACKA | s. 276

Rodzeństwo: BIOGR. LUDWIKA I

*

Urodziła się w 1371. Dzięki zabiegom ojca w 1379 została uznana dziedziczką tronu polskiego, co potwierdził zjazd w Zwoleniu 25 lipca 1382, na którym panowie polscy złożyli hołd narzeczonemu Marii, Zygmuntowi, jako przyszłemu królowi. Po rychłej śmierci Ludwika I (wrzesień 1382) Elżbieta Bośniacka doprowadziła jednak do proklamowania Marii królową (a ściślej: królem) Węgier (koronowana 17 września 1382 w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár), po czym objęła w imieniu córki regencję. Na kolejnym zjeździe w Koszycach (1383) ustalono wzajemną sukcesję pozostałych przy życiu córek Ludwika Wielkiego, Marii i Jadwigi. 31 grudnia 1385 Maria została zmuszona do abdykacji na rzecz Karola z Durazzo, króla Neapolu, który koronował się na króla Węgier jako KAROL II (KOLEJNY BIOGR.). Po jego śmierci w lutym 1386 odzyskała tron, jednak latem wraz z matką dostała się do niewoli stronników Karola, skąd zwolniono ją dopiero w czerwcu 1387. Ok. 27 czerwca 1395 (nie 17.05.1395, jak przyjmowano dawniej), polując w lasach pod Budą, spadła z konia, co wywołało poronienie. Przewieziona do budańskiego zamku, zmarła tego samego dnia. Pochowano ją w katedrze w Nagyvárad (Wielki Waradyn, obecnie Oradea w Rumunii).

Małżonek Marii I:

Poślubiony *per procura* w kwietniu lub sierpniu (być może 15 listopada) 1385 i osobiście 31 marca 1387 w Budzie:

ZYGMUNT LUKSEMBURSKI | ROZDZIAŁ III., CZĘŚĆ 1.

Karol II Mały

KRÓL WĘGIERSKI
1385–1386

Ojciec: LUDWIK Z DURAZZO

Był on synem Jana Andegaweńskiego, księcia Durazzo, prawnuka króla Węgier Stefana V (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1.). Urodził się w 1324 i po śmierci ojca w 1336 odziedziczył hrabstwo Morrone. W 1337 jego starszy brat Karol mianował go wikariuszem i kapitanem generalnym Albanii. Po inwazji króla Węgier Ludwika na Neapol w 1348 wraz z braćmi dostał się do niewoli; najstarszego Karola stracono, a Ludwika (który odziedziczył po nim hrabstwo Graviny) oraz Roberta do 1352 przetrzymywano na Węgrzech. W 1360 hrabia wszczął bunt przeciw królowej neapolitańskiej Joannie I, został jednak pojmany i osadzony w Castel dell'Ovo w Neapolu, gdzie 22 lipca 1362 podano mu truciznę. Został pochowany w neapolitańskim kościele św. Klary.

Matka: MAŁGORZATA Z SANSEVERINO

Jej rodzicami byli Robert z Sanseverino, hrabia Corigliano i Terlizzi, oraz jego żona Jakobina del Bosco. W 1343 została poślubiona przez Ludwika Andegaweńskiego; inne daty nie są mi znane.

Rodzeństwo (1–2):

- 1 LUDWIK. Urodził się w 1344 i zmarł w dzieciństwie.
- 2 AGNIESZKA. Urodzona w 1347, umarła młodo.

*

Urodził się w 1345 jako drugie z trojga dzieci Jana i Małgorzaty. Po śmierci ojca (1362) został hrabią Graviny. Od 1365 przebywał na dworze Ludwika Węgierskiego, który nadał mu tytuł księcia Kroacji i Sławonii. Po śmierci kuzynów z linii tarenckiej (1362–74) pozostał obok króla Węgier ostatnim męskim potomkiem Andegawenów. W 1369 królowa neapolitańska Joanna I wyznaczyła go swoim dziedzicem, niebawem jednak poróżnili się i w 1380 mo-

narchini ogłosiła swoim sukcesorem Ludwika I Andegaweńskiego z bocznej linii francuskich Walezjuszy. Dnia 1 listopada 1380 w Rzymie niechętny Joannie papież Urban VI nadał Karolowi godność senatora, a 1 czerwca 1381 ukoronował go jako KAROLA III na króla Neapolu i tytularnego króla Jerozolimy. 16 lipca tego roku Karol zajął Neapol i uwięził Joannę I, którą nakazał zgładzić. Po śmierci Ludwika I Wielkiego w 1384 upomniął się także o koronę św. Stefana. Popierany przez część magnatów z banem Maczwy i biskupem Zagrzebia na czele, najechał Węgry, wymusił abdykację Marii I, po czym 31 grudnia 1385 w bazylice Panny Marii w Székesfehérvár został koronowany. Zginął zamordowany na polecenie królowej wdowy Elżbiety Bośniackiej – wedle różnych opracowań otruty lub zasztyletowany – 24 lub 27 lutego 1386 na zamku w Wyszegradzie (Visegrád). Jego ciało złożono w kościele św. Andrzeja w Belgradzie.

Małżonka Karola II:

Poślubiona 24 stycznia lub w lutym 1369 (1370) w zamku Capuano w Neapolu:

MAŁGORZATA Z DURAZZO

Była ona jego stryjeczną siostrą, córką Karola Andegaweńskiego, księcia Durazzo (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1., BIOGR. STEFANA V). Urodziła się w 1347 i od akcesji Karola w 1381 była królową małżonką Neapolu i Jerozolimy, zaś po jego koronacji 31 grudnia 1385 przyjęła tytuł królowej Węgier. Po śmierci męża w lutym 1386 objęła regencję w Neapolu w imieniu małoletniego syna. U schyłku życia opuściła dwór neapolitański i wyjechała do Kampanii. Zmarła podczas epidemii dżumy 6 sierpnia 1412 w miejscowości Acqua della Mela (Acquamela) nieopodal Salerno i została pochowana w katedrze św. Franciszka tamże.

Dzieci Karola II Małego i Małgorzaty z Durazzo (1–3):

- 1 MARIA. Urodziła się w 1369, a zmarła w 1381 i spoczęła w kościele franciszkanów San Lorenzo Maggiore w Neapolu.
- 2 JOANNA II. Urodziła się 25 czerwca 1373 w Zadarze (wł. Zara) w Dalmacji (obecnie na terenie Chorwacji). 13 października lub listopada 1401 w Wiedniu poślubiła Wilhelma ZWANEGO UPRZEJMYM ORAZ AMBITNYM, KSIĘCIA AUSTRIACKIEGO NA STYRII

I KARYNTII ORAZ HRABIEGO TYROLU OD 1386, TYTULARNEGO KRÓLA POLSKI OD 1383 (ur. 1370, zm. Wiedeń 15.07.1406), niedoszłego męża królowej polskiej Jadwigi (ZOB. BIOGR. LUDWIKA I WIELKIEGO), syna Leopolda III Prawego, księcia austriackiego na Styrii i Karyntii oraz (Leopold I) hrabiego Tyrolu, założyciela tzw. leopoldyńskiej linii dynastii Habsburgów, oraz jego żony Weridiany (Virdis), córki Barnaby Viscontiego, władcy Mediolanu. Małżeństwo to okazało się bezdzietne. Po śmierci młodszego brata (1414) Joanna została królową Neapolu i tytularną królową Jerozolimy (koronowana 28.10.1419). Jej drugim mężem został 10 sierpnia 1415 JAKUB II DE BOURBON, OD 1393 HRABIA LA MARCHE I CASTRES, od momentu zaręczyn z Joanną tytułowany KSIĘCIEM TARENTU (ur. 1369–70, zm. Besançon 24.09.1438), młodszy syn Jana I de Bourbon, hrabiego Marchii (de la Marche) oraz hrabiego Vendôme i Castres, potomka Burbonów, bocznej linii dynastii Kapetyngów, jego żony Katarzyny, hrabiny Vendôme i Castres, córki i dziedziczki hrabiego Jana VI; krótko przed zaślubinami otrzymał on tytuł króla Neapolu i Jerozolimy. Również to małżeństwo Joanny było bezpotomne. Zmarła 2 lutego 1435 w Neapolu jako ostatnia z dynastii Andegawenów (zwanej także starszą dynastią andegaweńską, jako że w tym samym czasie wyodrębniła się młodsza dynastia Andegawenów – boczna linia Walezjuszy) i spoczęła w neapolitańskim kościele Zwiastowania NMP.

- 3 WŁADYSŁAW. Urodził się 14 lipca 1376 lub 15 lutego 1377 w Neapolu. Po koronacji ojca na króla Neapolu w 1381 otrzymał tytuł księcia Kalabrii, przysługujący następcy tronu. Nagła śmierć ojca w lutym 1386 uczyniła go królem Neapolu i tytularnym królem Jerozolimy; z uwagi na wiek pozostawał pod regencją matki. Po zajęciu Neapolu przez wojska księcia Andegawenii Ludwika (1387), matka Władysława schroniła się z nim w Gaecie. Poparcia udzielił im nowowybrany papież Bonifacy IX, który 18 grudnia 1389 proklamował Władysława królem; sakramiała miejsce 29 maja 1390 w Gaecie. W 1393 Władysław osiągnął pełnoletność; do 1399 zdołał usunąć z Neapolu wojska francuskie i przejął tam samodzielne rządy. Od śmierci ojca zgłaszał także pretensje do tronu Węgier i w 1401 został prok-

lamowany królem w opozycji do Zygmunta Luksemburskiego. W 1403 wylądował w Dalmacji, a 5 sierpnia tego roku w Zadarze koronował się na króla węgierskiego – nie udało mu się jednak rozszerzyć swojej władzy poza Dalmację i już w 1404 został przez Luksemburczyka zmuszony do odwrotu. W lipcu 1409 odsprzedał Dalmację Wenecji. Zmarł nagle, być może otruty, 6 sierpnia 1414 w Neapolu i spoczął w kościele San Giovanni a Carbonara w Neapolu.

Małżonki Władysława Neapolitańskiego

1. Poślubiona w 1390 (przed 11 maja):

KONSTANCJA DE CLERMONT (DI CHIARAMONTE), córka Manfreda de Clermont (di Chiaramonte), hrabiego Motica. W 1393 mąż odsunął ją od siebie. Ostatecznie ich mariaż został unieważniony przez papieża i w 1395 Konstancja poślubiła ANDRZEJA DI CAPUA, HRABIEGO ALTAVILLA, syna Ludwika di Capua, hrabiego Altavilla. Data jej śmierci nie jest znana.

2. Poślubiona między 13 a 28 lutego 1403 w Neapolu:

MARIA DE LUSIGNAN, córka Jakuba I, króla Cypru z dynastii Lusignan (bocznej linii akwitańskiej dynastii z Poitiers), i jego żony Helwisy (Hawisy), córki Filipa Brunszwickiego, konetabla Jerozolimy. Urodziła się w 1381 zapewne w Genui. Podczas pobytu męża na Węgrzech (w Dalmacji) sprawowała w jego imieniu regencję w Neapolu. Zmarła, być może otruta na rozkaz Władysława, 4 września 1404 w Neapolu i spoczęła w tamtejszym kościele św. Dominika. Jej krótkotrwałe małżeństwo pozostało bezdzietne.

3. Poślubiona 23 kwietnia 1407 w Tarencie:

MARIA D'ENGHIEN, córka Jana d'Enguien, hrabiego Castro i Lecce, i jego żony Blanki (Sanchy) des Baux. Urodziła się w 1367 lub 1370. W 1384 odziedziczyła po śmierci brata tytuł hrabiny Lecce i w tym mniej więcej czasie poślubiła RAJMUNDA ORSINI DEL BALZO, KSIĘCIA SOLETO OD 1382, KSIĘCIA TARENTU OD 1399 (ur. ok. 1361, zm. Tarent 17.01.1406), syn Mikołaja Orsini del Balzo, hrabiego Ariano i Celano, senatora rzymskiego, i jego żony Joanny (Garizii) de Sabran; mieli czworo dzieci. Mariaż Władysława i Marii pozostał bezdzietny. Po śmierci króla była

ona początkowo więziona przez swoją szwagierkę Joannę II, jednak niebawem dzięki wstawiennictwu jej małżonka Jakuba, odzyskała wolność i wyjechała do swojego hrabstwa. Zmarła tam 9 maja 1445 lub 1446.

Pozamałżeńskie dzieci Władysława (A–B):

Z N DE GAYETTE:

- A MARIA DI DURAZZO. Zmarła młodo.
- B RAJNOLD DI DURAZZO. Został przez ojca kreowany księciem Kapui. Z nieznaną bliżej żoną dochował się czwórki dzieci. Data śmierci Rajnolda nie jest znana, został pochowany w Foggii. Linia jego potomków wygasła po mieczu w końcu XV w.

